

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРИМЉЕНО: 30. 1. 2015.			
ОРГ. ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОЗИ	ВРИЈЕДНОСТ
	85		

НАУЧНО - НАСТАВНОМ ВИЈЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БАЊОЈ ЛУЦИ

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени урађене докторске тезе мр Јелене Граховац под називом “Правни аспекти несаобразности робе у праву међународне трговине “

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Научно-наставно вијеће Правног факултета Универзитета у Бањој Луци је на VI сједници одржаној 15.12.2014. године донијело Одлуку о именовању Комисије за подношење извјештаја о израђеној докторској дисертацији мр Јелене Граховац, број: 12/3.1355-VI-6/14, под називом: “Правни аспекти несаобразности робе у праву међународне трговине“.

У Комисију су именовани :

Др Александар Ђирић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област: пословно (трговинско) право, председник;

Др Марко Рајчевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област: пословно (трговинско) право и право друштва, члан и

др Радован Вукадиновић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу и Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област: међународно право, за ужу област Привредно право, предмет Међународно пословно право, којој припада тема докторске дисертације, Привредно право, Право ЕУ и Право интелектуалне својине, ментор - члан.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЕНЕ ДОКТОРСKE ТЕЗЕ

Докторска теза кандидаткиње мр Јелене Граховац написана је ћиричним писмом (Times New Roman, фонт 13, проред 1,5) и укоричена тврдим повезом. Дисертација је написана на укупно 277 страница, од чега 245 страница чистог текста. Литература се састоји од 136 књига, 83 чланка у домаћим и страним часописима, 10 међународних конвенција и других извора, 12 законских прописа и 21 извора страног законодавства. Наведена литература је цитирана у 528 фуснота.

Поред литературе и садржаја, теза се састоји од увода, седам глава и закључних разматрања. Након "Увода" (стр.10-18.), материја је распоређена у седам глава које су насловљене као: I Значај саобразности у праву међународне трговине (стр. 19-32), II Уговор о међународној продаји робе као правни оквир саобразности (стр. 33-92), III Обавеза испоруке робе (стр. 93-110), IV Случајеви непостојања саобразности (стр. 111-147), V

Утврђивање несаобразности робе (стр. 148-170), VI Правне посљедице постојања несаобразности робе (стр. 171-215), VII Одговорност продавца за несаобразност испоручене робе (стр. 216-246), Закључна разматрања (стр. 247-255) и Литература (стр. 256-277)

Уводни дио рада се састоји од уводног и методолошког дијела у коме је објашњен предмет рада и истраживања, наведене радне хипотезе са циљем истраживања, методологија рада и научни допринос рада.

У првој глави, која је насловљена као „Значај саобразности у праву међународне трговине“ анализирана су општа правила међународне трговине која настају у оквирима међународних организација, а која служе као модел за стандардизацију и хармонијацију правила међународне трговине и као оквир и "правна позадина" (background) за закључивање и извршавање уговора о међународној продаји робе.

У другој глави, која носи наслов „Значај саобразности у праву међународне трговине“ изнијете су опште карактеристике уговора о међународној продаји робе као основног трговачког посла и инструмента еквивалентне размјене. Глава се састоји од шест тачака, у којима су обрађена сљедећа питања: појам и карактеристике уговора, извори права и обавеза продавца да испоручи робу, које су подјелене у подтачке.

Анализом наведених питања кандидаткиња је указала на специфичности уговора о међународној продаји робе које захтјевају регулисање не само националним изворима права, већ и посебним, међународним изворима. Од наведених међународних извора, истакнут је посебан значај који има Конвенција УН о уговорима о међународној продаји робе (Бечка конвенција о продаји) и као извор конкретних рјешења и као инструмент свјетске

унификације права међународне трговине. Од националних извора наведени су готово сви национални закони не само у европским државама, већ и у САД чија рјешења су коришћена у току рада. Кад год је било могуће и оправдано у посебним цјелинама или издвојено су приказивана рјешења која се примијењују у прописима држава које су настале на простору бивше СФРЈ. Циљ истраживања је био да се анализирају сличности и разлике између појмова материјалних и правних недостатака, који су регулисани у већини националних права, и појма саобразности који је регулисан у Бечкој конвенцији о продаји. У раду је констатовано да између њих постоје велике сличности, али и разлике, посебно у случају испоруке друге робе, које утичу на различит основ одговорности продавца и на правна средства која у том случају стоје на располагању купцу. Коријене и узроке ових разлика кандидаткиња види у различитом схватању природе и садржине обавезе продавца да испоручи робу у националним континенталним правима и у Бечкој конвенцији о продаји робе.

Трећа глава рада, која носи наслов „Обавеза испоруке саобразне робе“, представља логички и хронолошки редослијед код извршавања уговора о међународној продаји робе, којим је продавац преузео обавезу не само да испоручи робу, на начин како је кандидаткиња објаснила у претходној глави, већ и обавезу да испоручи саобразну робу. Кандидаткиња посебно истиче потребу да се прави разлика између појмова несаобразне испоруке и испоруке несаобразне робе.

Као испоруке несаобразне робе, кандидаткиња наводи случајеве у којима је продавац испоручио: већу или мању количину робе од оне која је уговорена, ако је испоручио другу, а не уговорену робу, ако испоручена роба нема

уговорена својства, када својства нису уговорена: ако нема својства за редовну или посебну употребу, ако роба не одговара моделу или узорку и ако није прописно упакована. Након детаљне анализе наведних случајева, кандидаткиња констатује да, осим испоруке друге робе а не уговорене, тзв. *aliuda*, ове случајеве као недостатке или мане познају и регулишу и национална права.

Пета глава је посвећена начинима утврђивања саобразности испоручене робе. Да би се утврдило стање испоручене робе и на основу тога констатовало постојање саобразности или несаобразности, било је потребно анализирати правила којима су регулисана следећа питања: ко утврђује стање испоручене робе, када, на који начин и како се констатује стање испоручене робе.

Глава шест, носи наслов „Правне посљедице постојања несаобразности робе“, представља централни дио рада, у коме су као правне посљедице повреде уговора анализирана правна средства која у том случају купцу стоје на располагању. Као права која купцу стоје на располагању анализирана су право на испуњење уговора, право на раскид уговора, право на накнаду штете и право на снижење цијене.

Глава седам, која носи наслов „Одговорност продавца за несаобразност испоручене робе“, је уско везана са повредом уговора и испоруком несаобразне робе, а у функционалном смислу са правима купца да тражи накнаду штете. У прве три тачке су анализирана следећа питања: повреда уговора као услов одговорности, рјешења која у том погледу постоје у националним и међународним изворима, моменат у коме мора постојати несаобразност и рок у коме је купац дужан да обавијести продавца о постојању недостатка. Посебна тачка је посвећена питањима ослобађања и

ограничења одговорности и рјешењима која у том погледу постоје у униформним и националним изворима права.

Закључна разматрања представљају синтезу цјелокупног истраживања кандидаткиње у коме су, са једне стране резимирани резултати до којих је кандидаткиња дошла у истраживању, али су, са друге стране, изнијети и нови закључци настали на основу укупних резултата до којих је кандидаткиња дошла током истраживања.

2. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Уговор о продаји представља један од најстаријих правних послова чији су се значај и структура мијењали и прилагођавали датом времену. Из уговора о унутрашњој продаји је настао и уговор о међународној продаји, са циљем да својим правилима обезбиједи субјектима из различитих правних система потребну правну сигурност и омогући међународну размјену робе. Како су се, међутим, правна правила којим су били регулисани ови послови у унутрашњем промету међу собом разликовали приликом међународног регулисања је било потребно или наћи механизме у оквиру правила Међународног приватног права да се прихватљивим и сигурним учини примјена неког страног националног права, или да се створе једнообразна унификована или хармонизована правила која би важила за субјекте из различитих држава. Отуда су у међународним правилима којима су регулисани уговори о међународној продаји садржана и постојећа правила/рјешења из националних права, али и нова правила. Примјена оваквог "хибридног" метода је посебно видљива код регулисања појма

саобразности робе и правних посљедица несаобразности.

У Бечкој конвенцији о продаји робе испорука саобразне робе није дефинисана као основна и самостална обавеза, већ у склопу опште и основне обавезе продавца да испоручи робу. Међутим, за разлику од рјешења која су била прихваћена у Хашком једнообразном закону о уговорима о међународној продаји тјелесних покретних ствари, у Бечкој конвенцији је направљена разлика између обавезе саобразне испоруке и обавезе испоруке саобразне робе. Отуда ће се и испорука робе која не одговара уговореним својствима, па чак и испорука друге, а не уговорне робе, сматрати саобразном испоруком, али и истовремено испоруком несаобразне робе. Стога је за разумијевање наведене разлике било потребно детаљано анализирати обавезу продавца да испоручи робу од одговорности продавца због испоруке несаобразне робе. Међутим, и поред неспорног значаја који има испорука саобразне робе, или управо због тога, ово питање није регулисано на исти начин у свим изворима права који су у раду анализирани.

И поред изузетног теоријског и практичног значаја, питање саобразности робе и одговорности продавца због несаобразности није било предмет посебне и свеобухватне анализе у домаћој литератури, осим на уџбеничком нивоу и у обиму који је примјерен уџбеницима посвећеним праву међународне трговине и у склопу основних обавеза продавца. На потребу свеобухватаног и продубљеног изучавања питања саобразности и одговорности због несаобразности упућују различита рјешења која су у том погледу прихваћена у националним и међународним изворима, прије свега у Конвенцији УН о уговорима о међународној продаји робе.

У литератури са простора претходне СФР Југославије, питање саобразности

робе је у монографском обиму једино обрађено у монографији: Човић Ш., *Саобразност испоруке робе са уговором о међународној купопродаји*, Сарајево, 1977. Међутим, ријеч је о анализи рјешења која су постојала у националним правима и Хашким једнообразним законима о продаји тјелесних покретних ствари, који су претходили потписивању Бечке конвенције о уговорима о међународној продаји робе.

Питање саобразности је најчешће анализирано у обиму и на начин који је примјерен за уџбенике, као на примјер у уџбеницима: Трифковић М. и Омановић С., *Међународно пословно право и арбитраже*, Сарајево, 2001; Ђирић А., *Међународно трговинско право*, Ниш 2010, Ђирић А., Ђуровић Р., *Међународно трговинско право, посебни део*, Београд 2005; Поповић В., и Вукадиновић Р., *Међународно пословно право, посебни део – Уговори међународне трговине*, Бања Лука – Крагујевац, 2010; Ђуровић, Р., *Међународно привредно право*, Београд, 2004; Драшкић, М., и Станивукловић, М., *Уговорно право међународне трговине*, Београд 2005; Вукадиновић, Р., *Међународно пословно право*, Крагујевац 2012; Вилус, Ј., Царић, С., Шогоров, С., Ђурђев, Д., и Дивљак, Д., *Међународно привредно право*, Нови Сад 2012.

Нешто детаљније и продубљеније питање саобразности је анализирано у специјализованим студијама које су посвећене блиским питањима као што су правна дејства уговора о продаји робе или институту одговорности продавца због неиспоруке робе, као што су монографије: Ђирић, А., *Одговорност продавца за испоруку*, Београд 1989; Фишер Шобот, С., *Одговорност продавца за испоруку робе у међународном и домаћем праву*, докторска дисертација, Нови Сад 2009; Круљ, В., *Дејства уговора о купопродаји*,

Београд 1972; Драшкић, М., *Међународна продаја према униформним правилима и упоредном праву*, Београд, 1987; Голдштајн, А., *Право међународне купопродаје II* Загреб, 1965.

За разлику од стања у домаћој теорији, у иностраној теорији, посебно на енглеском и њемачком језику појава више монографских дјела и других продубљених студија у последњим деценијама свједочи да је вишедценијска пракса у примјени Бечке конвенције наметнула потребу за продубљеном обрадом овог питања. У овом смислу посебно указујемо на сљедеће обимније студије: Henschel R., *The conformity of Goods in International Sales*, Forlage Thomson, Kobenhavn 2005; Bianca&Bonell, *Commentary on the International Sales Law the 1980 Vienna Sales Convention*, Giuffre – Milan 1987; Schlechtriem, P., and Schwenger, I., *Commentary of the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Oxford, 2005; Honnold, J., *Uniform Law of Internatioual Sales under the 1980 United Nations Convention*, Kluwer, 1982, Schlechtriem ed., *Einheitliches Kaufrecht und nationales Obligationrecht*, Baden-Baden: Nomos (1987), Kruisinga S. *(Non-) conformity in the 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: a uniform concept?*, Utrecht Institute for Legal Studies, 2004; Antwerp – Oxford – New York.

Недовољна посвећеност овој теми представљала је један од основних разлога и мотива да кандидаткиња питање саобразности и правних посљедица постојања несаобразности испоручене робе одабере за предмет овог рада.

У обради ове теме коришћени су бројни наслови из стране и домаће литературе, инострани национални извори, међународне конвенције и други релевантни извори међународног права из ове области, одлуке међународних

арбитража и судова, те други научни и стручни радови.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Полазећи од предмета истраживања, садржаја постављених полазних теза и дефинисаних циљева истраживања, у раду је коришћено више научних метода, као што су:

- а) Правни (нормативно-догматски), као најстарији метод изучавања права;
- б) Компаративни (упоредно-правни) метод, који је нарочито дошао до изражаја приликом упоређивања рјешења која су предвиђена у националним и међународним изворима права;
- в) Историјски метод, који је коришћен код анализе историјског настанка и развоја међународне трговине, њених инструмената и других правила, на основу којих се она одвија, али и код генезе појма саобразности од Хашких једнообразних закона до Бечке конвенције;
- г) Метод студије случаја, је коришћен приликом анализе примјене појединих норми домаћег права (БиХ, Републике Српске и Републике Србије), у комбинацији са компаративним методом.

У комбинацији са правним методом, метод анализе садржаја је потребан при анализи домаће и међународне научне и стручне литературе. Зависно од указане потребе коришћене су и друге научне методе, као на примјер, анализа, синтеза, индукција, дедукција, апстракција и генерализација.

Предмет истраживања условио је да се у овом раду примијењује историјски, компаративни, догматски, нормативни и аксиолошки метод.

Све наведене методе су адекватне, довољно тачне и савремене и резултати добијени њиховим коришћењем су јасно приказани.

Кандидаткиња није одступила од плана датог приликом пријаве докторске дисертације, јер минимална корекција назива поглавља и груписање одређених садржаја у више или мање цјелина у односу на пријаву, није битно нарушило однос урађеног рада и пријаве теме.

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је био да се кроз анализу рјешења која постоје у националним и међународним изворима права, а посебно у правној теорији, судској и арбитражној пракси употпуне сазнања о правној природи несаобразности испоручене робе и из тога изведене одговорности продавца. Осим теоријских, и практични разлози изражени у жељи да се свеобухватним сагледавањем одабраних питања укаже на савремене трендове у судској и арбитражној пракси и практично помогне домаћим субјектима код заснивања и извршавања уговора о међународној продаји робе. Питање познавања и примјене рјешења која садржи Бечка конвенција је посебно актуеализовано након распада СФР Југославије и фрагментације и парцелизације ранијег јединственог југословенског тржишта на више малих тржишта на којима владају различити прописи. У таквим условима конкуренције националних прописа, рјешења која нуде правила међунаордног приватног права су се

показала као неефикасна. То је имало за резултат даље потискивање значаја која имају национална правила у корист примјене уноформних правила, у овом случају примјена Бечке конвенције која познаје институт саобразности.

Када говоримо о земљама насталим престанком постојања бивше СФРЈ, овдје првенствено мислимо на Закон о облигационим односима из 1978. године, који, са одређеним измјенама и допунама представља важећи закон у свим новонасталим државама.

Рад има велики, како научни тако и практични допринос, јер кроз анализу правне науке, законских и других прописа и судске праксе, даје рјешења и свеобухватан приказ одговорности продавца због испоруке несаобразне робе те је на тај начин рад испунио законом и другим општим актима универзитета и факултета прописане стандарде.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Значај и научни допринос обрађене теме је у томе што упозорава на штетне посљедице које могу настати испоруком несаобразне робе не само за уговорне стране, већ и за трећа лица (потрошаче и друге учеснике) и укупну трговину.

Научни допринос који је кандидаткиња дала обрадом ове теме се састоји у томе што су на једном мјесту и свеобухватно анализирана постојећа теоријска знања судске и арбитражне праксе на основу које кандидаткиња повлачи јасну границу између појмова несаобразне испоруке и испоруке несаобразне робе и свих посљедица које из тога произилазе. Са друге стране, повучена је разлика

између одговорности због постојања правних и физичких недостатака, која постоји углавном у континентално-евроским правима и одговорности због несаобразности, која је предвиђена у англосаксонском праву и у Бечкој конвенцији о продаји робе. Резултати до којих је кандидаткиња дошла у раду могу бити од користи у будућем раду на кодификацији грађанског права, а посебно оног дијела облигационог права које се односи на обавезе продавца код уговора о продаји и правна средства која у том случају стоје на располагању купцу.

Рад је написан јасним и прецизним језиком, коришћена литература и у њој изражени ставови су интерпретирани на коректан начин и у случајевима када је кандидаткиња имала своје примједбе или критике.

Своје мисли и идеје кандидаткиња изражава прецизним и кратким реченицама, чиме је читаоцима омогућено да схвате отворена питања, али и да успјешно прате у чему се састоје проблеми, као и начин њиховог рјешавања и да разумију теоретске ставове и тврдње кандидаткиње.

ЗАКЉУЧНА ОЦЈЕНА

Кандидаткиња је кроз свој рад, у области која није довољно научно обрађена, дала свој допринос представљајући своју тему на један посебан и оригиналан начин. На једном мјесту је доказаним методама обрадила несаобразност испоручене робе и одговорност продавца због несаобразности у оквирима савремених правила која чине право међународне трговине и тиме дала значајан допринос уговорној теорији међународне продаје и права међународне трговине. Имајући у виду да рад задовољава критерије и стандарде докторског рада, Комисија има задовољство да учини.

ПРИЈЕДЛОГ

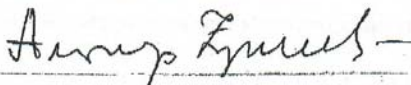
Наставно-научном вијећу Правног факултета Универзитета у Бањој Луци да донесе следеће одлуке:

да се докторска теза мр Јелене Граховац под називом „Правни аспекти саобразности робе у праву међународне трговине“ прихвати као самосталан научни рад који задовољава научне захтјеве за рад оваквог карактера и

да се именује Комисија за јавну одбрану рада.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Александар Ђираћ, предсједник

2. Проф. др Марко Рајчевић, члан

У Бања Луци,

21.01.2015.г.

3. Проф. др Радован Вукадиновић, члан,
менотор

